

«Роксоланія» у Туреччині 471-й фестиваль у Манісі

Ансамбль «Роксоланія» Київського національного університету імені Тараса Шевченка здійснив подорож до Маніси за сприяння посольства України в Туреччині з метою гідно представити українську традиційну культуру на 471-му традиційному фестивалі «Месір», на якому головувала Україна. Фестиваль щорічно проводиться у цьому місті за участі фольклорних колективів і посольств країн, переважно Чорноморського регіону. Тому він має статус міжнародного і відіграє важливу роль у популяризації традиційних культур країн-учасниць, що є важливим консолідуючим і об'єднавчим чинником у розвитку народної дипломатії та засвоєння духовних цінностей усіма його учасниками. Щороку на фестивалі «Месір» головує одна із країн-учасниць, яка представляє свої національні культурні цінності через виставки-презентації, ЗМІ, зустрічі із видатними діячами науки і культури та у завершальній частині фестивалю представляє велику концертну програму традиційної музики для всього присутнього загалу фестивалю і громадян мільйонного міста Маніса. Отже в цьому році цю, вельми важливу, місію виконав ансамбль «Роксоланія», концертна програма якого стала апофеозом цієї міжнародної події, що й було відзначено у листі посла України в Туреччині до ректора Л.В. Губерського.

А тепер про подорож. Студенти – учасники ансамблю із захопленням сприйняли пропозицію взяти участь у «Месір – 471» і стали готуватися до

подорожі, уже котрий раз, в Туреччину, хоч на заваді ставала матеріальна скрута, а саме фінансування поїздки колективу. Але допомогла університетська профспілка та оргкомітет фестивалю взяв на себе половину витрат за дорогу і – мрія збулася: полетіла «Роксоланія» спочатку до славного Стамбула, а відти її

автобусом протягом 10-ти годин доправили до, без перебільшення, казково красивого і колоритного міста Маніса (центр сучасної провінції Маніса), розташованого у межигір'ї, що поблизу Егейського моря.

У давнину ця місцевість називалася Анатолією, яка межувала із сусідньою Іонією. Це були територіальні частини регіону Лідія на Егейському узбережжі. Столицею Лідії було місто Сарта, руїни якого знаходяться за сімдесят кілометрів від Маніси. Учасники «Роксоланії» мали можливість, бодай побіжно, ознайомитися з древніми пам'ятками християнських споруд, рештки яких збереглися на цій території. По дорозі до моря проїздили древні Кушедаси (що в перекладі означає «острів птахів»), зупинилися в культовому місті Ефесі, де, за легендами, знайшла останнє своє пристанище Діва Марія Богородиця. Ефес – місто першого століття н.е., в якому й до сьогодні збереглися кам'яні фундаменти тогочасних будівель. Його символіка присвячена східній богині родючості, а пізніше Артеміді, статуя якої і нині прикрашає центр міста. Збереглося тут і приміщення знаменитої бібліотеки Цельсія, руїни древнього грецького театру (до тринадцятого століття н.е. ця територія належала грекам), дім Марії Богородиці та храм з могилою Іоанна Богослова, куди щодня приходять безліч відвідувачів, хто ради цікавості, а хто з бажанням поклонитися святим оберегам. А поряд вирує сучасне місто, звичайно ж з місцевим архітектурним колоритом, мечетями, серед яких вирізняються модерні будівлі дуже дорогих санаторних комплексів, доступних лише багатим.

Природний ландшафт навколишньої місцевості досить різноманітний, але в основі всього колориту є стрімкі гори вкриті хвойними лісами, а селища і містечка ховаються по ущелинах і долинах у міжгір'ях. Багато поселень розташовані на гірських підвищеннях і безпосередньо в горах, де є рівнини з необхідною для життя рослинністю і водними джерелами. Житлові будівлі там є традиційно сільськими – приземистими, з маленькими віконечками, біля яких туляться невеличкі хлівці для худоби, переважно овець, кіз і віслюків, хоч зрідка трапляється й велика рогата худоба, що пасеться собі вільно, бо навкруги є природні перепони – скали, або урвища, від яких дух перехоплює. Контрастно на цьому ідилічному фоні виглядають сучасні авто, що стоять у кожному такому дворіку. Особливо це ми помітили коли

піднімалися на гору Спіль, де на висоті 1400 м. над рівнем моря знаходиться національний парк відпочинку з досить розвинутою інфраструктурою. Обабіч довгої серпантинної траси, що веде до центральної частини парку безліч більших чи менших полянок, що ретельно обробляються місцевими трударями. Місцями трапляються гірські хуторці, де постійно проживають селяни із їх традиційним ладом.

Отже, з 24 по 29 березня 2011 року Маніса відзначала чотириста сімдесят першу річницю свого традиційного свята міста і зустріла учасників фестивалю у всій своїй красі. Усі вулиці міста були вбрані у

плетиво гірлянд, на яких серед різнокольорових прикрас вирізнялася національна символіка країни, зокрема державний прапор Туреччини майорів на усіх усядах.

Громада Маніси успадкувала високі духовні первні своїх нащадків, що творили свою культуру ще за часів Римської імперії. З 1313 року місто Маніса було завойоване турками і стало на території, могутньої тоді, Оттоманської імперії. За часів владарювання султана Сахухам Бея (з 1410 р.) у це місто, де корінними були греки, масово переселяється турецьке населення, а з 1537 року до міста вселилися іудеї, що тікали з Іспанії від переслідувань, як інаковірці (не християни). І весь цей люд довгий час жив у злагоді, за винятком лише незначної дискримінації, коли немусульмани були дещо всічені у правах. Так, вони каралися більш суворо за здійснені порушення тодішніх законів, а саме платили більші штрафи і пеню аніж мусульмани. Але в місті утверджуються демократичні традиції, основною рисою якої стала добродійність і щедрість султана. Цієї традиції дотримується і сучасна влада.

До кінця XVI ст. султани посилали своїх синів (сехзадів) у Манісу для здобуття освіти. Часто вони залишалися в місті назавжди, що, безумовно, сприяло його економічному і культурному розвитку. Так, відомо, що у 1530 роках у Манісі владарював син Сулеймана і онук султана Хафси сехзад Мустафа. Він і його близьке оточення жили у палаці з високими мурами у центрі міста. Це був період коли тут активно розвивалось виробництво й торгівля тканинами, шкірою, виноградом, хутром, зерном тощо і тому люд Маніси жив досить заможнo. У цій атмосфері формувалися й культурні

цінності громади. Так, 471 рік тому започатковане свято міста під назвою «Месір», що означає в перекладі «прогулянка». Воно також пов'язане із фактом винайдення нових рецептів солодощів. І саме, за переказами, дружина султана Беязіта II (1481 – 1512) винайшла чудодійний еліксир – цілющу цукерку, у якій поєднано 51 компонент різних спецій.

У день свята «Месір» ці цукерки для мирян міста необмежено розкидали із веж головної мечеті «Мурадїє», збудованої на честь Сулеймана Прекрасного його матір'ю Айше відомим архітектором Сінаном. Це була знакова і символічна церемонія благодійності на початку весни, яка на сучасних фестивалях «Месір» є кульмінаційною подією і відзначається урочистою ходою усіх учасників фестивалю до цієї мечеті. І цього разу велику радість буття випромінювали очі близько мільйона жителів Маніси і

навколишніх селищ під час проведення основного символічного ритуалу свята, коли із веж мечеті султана сипалися дощем цілющі цукерки, які відразу знаходили свого володаря.

На свято «Месір» згодом стали запрошувати гостей із інших міст, а пізніше й з інших країн. Так воно перетворювалося у міжнародний фестиваль, що надало Манісі особливого статусу у Чорноморському регіоні.

Учасники «Роксоланії» стали свідками великої урочистості свята «Месір», загального піднесення, що панувало у місті протягом усіх днів перебування. Дійсно, турки уміють святкувати свої свята, вони єдинодушні у святі, у праці; дуже делікатні, привітні і щедрі до гостей. Особливо це було помітно під час урочистої ходи учасників фестивалю із смолоскипами у вечірній час по головних вулицях міста. Тисячі вогнів сформувалися у довгу палахкотливу ленту, що взяла початок від центру міста де звелися в небо високі шпилі головної мечеті міста. Колона рухалась ритмічно, в одному темпі і, певно, здійснювала свою магічну роль – очищення, і здавалося, що та концентрована енергія, яку випромінювала хода тисяч учасників діставала неба і з'єднувала сьогочасне, минуле і майбутнє. А обабіч дороги, по якій рухалась колона учасників, стояли мешканці з навколишніх будинків і привітно плескали в долоні, засвідчуючи тим самим свою солідарність і прихильність до такої важливої акції.

На заключному галаконцерті, що відбувся на центральній площі міста, ансамбль «Роксоланія» репрезентував годинну програму української традиційної музики. Це були обрядові ліричні і танцювальні пісні, вокально хореографічні композиції, які були із захопленням прийняті місцевими жителями і гостями фестивалю. Із цього приводу посол України в Туреччині С.В. Корсунський написав у листі до ректора Л.В. Губерському наступне: «Зокрема, виступ художньо-мистецького колективу «Роксоланія» на вечорі присвяченому Дню української культури в рамках проведення 471-го фестивалю «Месір» здобув найвищу оцінку як серед представників муніципальної влади провінції Маніса, присутніх на урочистостях уповноважених представників дипломатичного корпусу, акредитованих в Туреччині, так і місцевих турецьких ЗМІ».

Заключний акорд фестивалю відбувся на горі Спіль у національному парку де зібралися всі його учасники і творили там суцільне дійство із пісень і танців суцвітя національних культур: турецької, болгарської, арабської (Йорданія) й української.

Певно що для студентів Інституту філології, які, переважно, є учасниками «Роксоланії» ця подорож (як і подорож до Японії) відкрила світ прекрасного нового, можливо, небаченого, що стане великим їх надбанням у контексті світової духовної культури і усвідомленням твореного ними величного і прекрасного українського народного мистецтва, яке гідно стає в ряд із світовими культурними досягненнями. У кожного із нас велике почуття вдячності за те, що доля посилає нам таку можливість інтегрувати із нашими піснями, із нашою традиційною культурою у великий світ інших культур і тим самим стверджує необхідність поцінувати і любити своє українське, творене нашими недалекокими і далекими попередниками. То ж будьмо гідні їх!

І. Я. Павленко,
професор кафедри фольклористики